

Zapájanie laikov do služby ohlasovania Božieho slova
 Sympóziu *Oživenie farského spoločenstva službou laikov*
vo svetle Novo millennio ineunte

Košice 30. augusta 2001

Doc. ThDr. JCDr. Anton Fabian

Je všeobecne známe že ohlasovanie Božieho slova sa v Cirkvi uskutočňuje viacerými spôsobmi, a teda aj zapojenie laikov do tejto služby sa deje viacerými cestami. Existujú štyri základné smery tohto zapojenia: a) evanjelizačno-misionárske účinkovanie; b) katechetické ohlasovanie; c) liturgická spolupráca; d) teologický výskum. Každá z týchto ciest je dostatočne opísaná v náuke II. vat. Koncilu, ako aj v inštrukciách cirkevného magistéria z posledných desaťročí.

Novo millennio ineunte – apoštolský list Jána Pavla II. zo dňa 6. januára 2001 – hovorí o ohlasovaní Božieho slova v III. časti v článkoch 39 a 40. Celá táto časť apoštolského listu je pragmatická a zapodieva sa otázkou: ako dnes šíriť evanjelium? Pápež vyzýva na vytvorenie pastoračných plánov a programových línií spolu s pomenovaním pracovných cieľov a metód. Tie by umožňovali, „*aby sa ohlasovanie Ježiša Krista dostalo k jednotlivým osobám, stvárňovalo spoločenstvá a hlboko vplývalo na spoločnosť a kultúru*“ (čl. 29). Plánovanie a programovanie však neznamená, že sa zabúda na milosť. Preto sú v tejto časti naznačené pastoračné priority: svätosť, modlitba, nedeľná omša atď. V tejto súvislosti je aj reč o ohlasovaní Božieho slova a zapojení laikov. Programovanie vyžaduje kolegiálnu spoluprácu.

V čl. 39 Ján Pavol II. konštatuje predovšetkým pozitívne zmeny, ktoré nastali za posledné desaťročia vo vzťahu ku Svätému písmu. Píše: „*Odkedy Druhý vatikánsky koncil zdôraznil významnú úlohu Božieho slova v živote Cirkvi, určite sa urobil pokrok vo vytrvalom počúvaní a pozornom čítaní Svätého písma. Úcta, ktorú si zaslúži, sa mu zabezpečila vo verejnej modlitbe Cirkvi. Jednotliví veriaci i spoločenstvá teraz už po ňom siahajú vo*

väčšej miere. Aj medzi samotnými laikmi sú mnohí, ktorí sa mu venujú aj s cennou pomocou teologických a biblických štúdií.“ (čl. 39) Je zjavné, že ak farské spoločenstvo má naplno žiť, musí v ňom vládnuť jasné povedomie o dôležitosti a spásonosnej funkcii Božieho slova, že totiž ide o slovo, ktoré človeka osvecuje, vzbudzuje vieru, očisťuje, zmieruje, odpúšťa hriechy, prináša pokoj, nádej, udeľuje milosť a dáva večný život.

V každom z cirkevných hnutí, ktoré vznikli po II. svetovej vojne badať biblický rozmer, to znamená veľkú lásku k Božiemu slovu, ktorá sa prejavuje systematickým aplikovaním biblických zásad do každodenného života. Aj na Slovensku, či počas totality alebo v súčasnosti pri vzniku určitých zoskupení veriacich, bol základ pložený na čítaní a výklade Písma, ako aj na jeho praktickom užití. Zrozumiteľnosť liturgických čítaní v kostole a ich proklamácia laikmi tento jav napomáhali. Dnes sa už nik nepozastaví nad tým, že existujú aj internetové stránky s biblickými textami, alebo že si priatelia každé ráno pošlú mobilom SMS zprávu – ranný pozdrav, biblické slovo do dňa. Také niečo môžu vykonávať iba veriaci ľudia, ktorí majú naozaj Božie slovo v úcte.

V tom istom článku apoštolského listu *Novo millennio ineunte* sa hovorí že aj evanjelizácia a katechéza nadobúdajú novú silu práve zásluhou pozornosti k Božiemu slovu. Toto vyžaduje nové zrozumiteľné knižné vydanie Biblie tak, aby bola dostupná každému. Pápež píše: „ *Je potrebné upevniť a prehĺbiť túto črtu aj šírením Biblie v rodinách. Zvlášť je potrebné, aby sa počúvanie Božieho slova stalo živým stretaním podľa starej, ale ešte vždy platnej tradície lectio divina, ktorá nám umožňuje čerpať v biblickom texte živé slovo, ktoré kladie otázky, usmerňuje a stvára život.*“ (čl. 39) Je potešiteľné, že na Slovensku z podnetu KBS začal vychádzať časopis, ktorý po čiastkach prináša Bibliu do rodín. Oceniť treba aj oficiálne vydanie Biblie v SSV Trnava a v Slovenskom inštitúte v Ríme.

Našej pozornosti by nemala ujsť pápežova výzva na *lectio divina*. Ide o spôsob ako poznávať, meditovať, modliť sa a uskutočňovať Sväté písmo. Už dávno ľudia pochopili, že je dôležité prejsť od „písaného slova“ ku

„slovu živému“. V Písme svätom je totiž Kristus prítomný akoby v skratke. Jeho čítanie v Duchu nás však vhodne uvádza do „šírky, dĺžky, výšky a hĺbky života“ (Ef 3, 18) a Božích rozhodnutí. Exegéza, teológia, asketika, ale aj prírodné vedy, racionálne poznanie, skúsenosti s modlitbou a rozjímaním, život v komunite a kresťanská angažovanosť zhromaždili za dvetisíc rokov kresťanstva veľké bohatstvo. Alcuin píše: „*Písmo je stôl a Kristus nám z neho dáva pokrm, ktorý nás živí. Dáva nám poznanie, ktoré nás osvecuje. Dáva nám poučenie o veciach, ktoré máme milovať a po ktorých máme túžiť.*“¹ Ak sa laici budú viac zoznamovať s *lectio divina*, dá sa predpokladať, že farské spoločenstvo v ktorom sa nachádzajú aj ich zásluhou oživne.

Dôvody, pre, ktoré je nevyhnutné zapájať všetkých pokrstených veriacich – čiže laikov i klerikov - do služby ohlasovania Božieho slova treba vidieť aj v súvislosti s dejinným vývojom za posledné storočie. Ak pred päťdesiatimi rokmi písali teológovia články o sekularizácii a indiferentizme a o nutnosti urobiť v Cirkvi určité zmeny, nazvali sme ich modernistami a „svetáckymi kňazmi.“ Dnes vidíme, že to neboli nijakí falošní proroci. Práve naopak, zisťujeme, že ich slovník je už aj v dnešnej náuke cirkevného magistéria. Ján Pavol II. v *Novo millennio ineunte* píše: „*Treba si uvedomiť, že už aj v krajinách prvotnej evanjelizácie, stav kresťanskej spoločnosti patrí minulosti.*“ Aj štatistický údaj o tom, že na Slovensku je 70% kresťanov je iba z kvantitatívneho hľadiska správny. Z hľadiska prežívania kvality viery je tento stav úplne iný, ako ho správne pomenúvava *Pastoračný a evanjelizačný plán Katolíckej cirkvi na Slovensku 2001-2006*, kde sa spomína, že v Bratislave sa zúčastňuje nedeľnej omše 8-9% veriacich, z toho asi 1/3 pristupuje k sviatostiam – celoslovenský priemer je o niečo vyšší.

Preto je nutná nová evanjelizácia. Apoštolský list hovorí o nej ako o „*novom zapálení počiatočného nadšenia*“ ktoré bolo viditeľné na Turíciach (čl. 40). Nová evanjelizácia je však bez laikov nemysliteľná. Ján Pavol II.

¹ Porov. MASINI, M.: *Úvod do lectio divina*. Kostelní vydří : Karmelitánske nakladatelství 1993, s. 7.

píše: „*Nová misionárska horlivosť sa nebude môcť preniesť iba na nejakú skupinu špecialistov, ale bude musieť zapojiť do zodpovednosti všetkých členov Božieho ľudu. Kto naozaj stretol Krista, nesmie si ho ponechať pre seba, ale ho musí ohlasovať. Potrebný je nový apoštolský prelom, ktorý by sa prežíval ako každodenné úsilie kresťanských spoločenstiev a skupín.*“ (čl. 40)

Teda nestačí vyškoliť kňazov misionárov a tým odbaviť misie. Tí, ktorých treba evanjelizovať žijú aj v našom prostredí, v našich školách, na pracoviskách a sídliskách. K nim sa dostanú ich rovesníci a priatelia, ak sú naozaj kresťania. Mnohí neveriaci môžu povedať: „*Chceli by sme vidieť Ježiša*“ (Jn 12, 21) – tak ako kedysi Gréci Filipovi. Chcú aby im kresťania o Ježišovi nielen rozprávali, ale aby im ho v určitom zmysle umožnili „vidieť“. Veď Cirkev vždy odzrkadľovala Kristovo svetlo v každom dejinnom období. (porov. čl 16) Živá skúsenosť, ktorú odovzdávali apoštoli svojim poslucháčom, sa odovzdáva aj dnes mnohým ľuďom. Preto je dôležité zapojiť laikov do služby misijného ohlasovania.

U nás túto službu najzreteľnejšie plnia Univerzitné pastoračné centrá, duchovná služba v armáde, vo väznici a v nemocniciach. Aj keď na čele týchto štruktúr sú mnohokrát kňazi, ich služba je efektívna len vtedy, ak vybudujú sieť laických spolupracovníkov.

Okrem termínu evanjelizácia sa v posledných desaťročiach – v súvislosti s ohlasovaním viery - často používal výraz: inkulturácia. V *Novo millennio ineunte* čítame: „*Ponuka Ježiša Krista sa má predostrieť všetkým s dôverou. Treba sa obrátiť na dospelých, rodiny, na mladých i na deti.*“ (čl. 40) Ďalej Svätý Otec vysvetľuje, že na jednej strane nikdy netreba skrývať ani najradikálnejšie požiadavky evanjeliového posolstva, no na strane druhej treba rešpektovať stále rozdielnejšie cesty každej osoby a prihliadať na rozličné kultúry, v ktorých má kresťanské posolstvo zakotviť tak, aby sa osobitné hodnoty každého národa neodmietli, ale očistili a zdokonalili (porov. čl. 40). U nás je tento problém najvypuklejší vo vzťahu k rómskym občanom.

Záver

Nielen z formy ale aj z obsahu *Novo millennio ineunte* je zjavné, že pápež Ján Pavol II. prikladá veľkú dôležitosť službe ohlasovania a zapájania všetkých pokrstených veriacich – ordinovaných klerikov ako aj laikov do šírenia evanjeliovaj kultúry. Efektivita pastoračnej a evanjelizačnej služby závisí od budovania živých vzťahov spolupráce vo farskom spoločenstve a od schopnosti pozitívne komunikovať aj s ľuďmi mimo cirkevných štruktúr.